

Problém - fakticita / Fakticita a „objektivita“

Problém je skutečný nikoli ve smyslu objektivity, nýbrž je vždy problémem „pro nás“, buď konkrétně „pro mne“, nebo pro určitou skupinu lidí, pro obec, město, civilizaci, kulturu, pro celé lidstvo – ale vždycky pro někoho, pro nějaký pravý subjekt nebo pro společenství subjektů. Příklad: čas od času objeví astronomové nějaké menší vesmírné těleso (např. planetku) a zjistí, že se za kratší nebo delší čas setká a možná střetne s naší planetou. Samo takové zjištění se přímo vztahuje k nějaké – jak o tom tradičně mluvíme – objektivě, fakticitě. Všechna další měření a odhady budoucího průběhu takto izolovaného dějství se soustřeďují na tuto „fakticitu“; pokud se ukáže, že izolovaný vztah blížící se planetky a naší rodné planety může být ještě před setkáním ovlivněn třeba ještě nějakým jiným vesmírným tělesem (např. jinou planetou nebo některým z měsíců apod.), je nutno s tím také počítat a odhadovanou dráhu planetky opravit; to však stále ještě zůstává v rámci poznávané a zkoumané fakticity. To, že se možnost eventuálního střetnutí sledované planetky stává pro nás právě „hrozbou“, že se tu otvírá nebezpečí, jehož rozsah závisí na tom, zda planetka dopadne do nezabydlených částí zemského povrchu, do oceánu či na hustě obydlené území, se už netýká fakticity samotného střetnutí dvou vesmírných těles, ale představuje aspekt celé události, jehož fakticita je jiné povahy: celá fakticita fyzikálně (a matematicky) popsateľného střetu se náhle dostává do kontextu, který je jí cizí, a teprve v tomto novém kontextu se z pouhé fakticity stává problém, ovšem za předpokladu, že jedním z faktorů oné jiné, odlišné fakticity (totiž obydlenosti území, kam má resp. může planetka dopadnout) je registrace oné první fakticity, rozpoznání ohrožení, které je touto fakticitou vyvoláno a tím vědomí na určité úrovni. Ovšem tady je právě nutné přesné rozlišení: problém takto vzniklý není jen čímsi subjektivním, pouhou záležitostí našeho (nebo prostě nějakého, něčího vědomí), nýbrž má svou na jakémkoli vědomí a poznání nezávislou stránku: tento problém se tu objevuje, přesněji „nastává“, „dochází k němu“, i když si to nikdo neuvědomuje (např. když obyvatelé ohroženého území nemají k dispozici ani nezbytné přístroje, ani stejně nezbytné vědomosti a znalosti, ale dokonce i v případě, že vůbec nejde o lidi, nýbrž jen o živočichy a rostliny, daleko nižší úroveň, kde o nějakých k tomu potřebných vědomostech a znalostech vůbec nemůže být řeč). Stačí, když tu prostě nějakí „obyvatelé“, třeba jen živé bytosti jsou; o nebezpečí můžeme mluvit jen tam, kde je můžeme uvažovat (mínit) vzhledem k někomu (či něčemu např. živému, event. jen míněnému a se zájmem sledovanému). Problém je tedy něco skutečného, co si někdo může uvědomovat, ale aniž by tím, že si to uvědomuje, problém v jeho skutečnosti teprve zakládal. Problém tedy představuje také jakousi fakticitu, ale fakticitu jiné povahy, než je fakticita čistě fyzikálně popsateľného střetu planetky s planetou.

(Písek, 050202-1.)